

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кременчуцький льотний коледж
Відділення фахової підготовки
Циклова комісія аеронавігації

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні циклової комісії
аеронавігації
протокол № 1 від 28.08.2023
Голова циклової комісії

Світлана ДРОЗДОВА

**ПОВІТРЯНЕ ПРАВО ТА УПРАВЛІННЯ ПОВІТРЯНИМ
РУХОМ (Повітряне законодавство)**

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кафедра	Циклова комісія аеронавігації (https://klk.univd.edu.ua/uk/dir/153)
Контактний телефон	+38 (067) 4946772
E-mail	leps.nv.klk@gmail.com
ВИКЛАДАЧ	
	Журід Володимир Іванович Викладач, спеціаліст вищої категорії E-mail: vladimirzhurid@gmail.com
Назва освітньо-професійної програми	Повітряне право та управління повітряним рухом (Повітряне законодавство) Air Law and Air Traffic Management (Air Law)
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Галузь знань	27 Транспорт
Спеціальність	272 Авіаційний транспорт
Статус дисципліни	Обов'язкова компонента освітньо-професійної програми, вивчається у 2 семестрі 2 курсу
Мета вивчення	Надання базових знань по міжнародному та національному повітряному праву, по правилам

дисципліни	виконання польотів і використання повітряного простору безпілотними літальними апаратами, які відповідають міжнародним і національним стандартам	
Завдання вивчення дисципліни	Підготовка операторів безпілотних літальних апаратів для проведення різного роду робіт у відповідності з завданням (пошуково-рятувальні, зйомка місцевості та інші)	
Обсяг дисципліни	Кількість кредитів ECTS – 3,5 (загальний обсяг 105 год.) З них:	
	- аудиторна робота: 60 год.	
	- самостійна робота: 45 год.	
Форми та види проведення навчальних занять	Форма навчання – денна Види навчальних занять: - лекції: 50 год.; - семінарські заняття: 0 год.; - практичні заняття: 10 год.	
Самостійна робота	Робота з навчальною літературою, виконання контрольних робіт під час аудиторних занять, самостійне вирішення практичних задач.	
Індивідуальні завдання	Згідно з планами практичних занять	
Необхідне обладнання	Снять, мультимедійне тенди по темам заобладнання	
Мова викладання	українська	
Контроль	Методи контролю: опитування на практичних заняттях, написання контрольних робіт, доповідь рефератів, участь в дискусії, виконання практичних завдань на практичних заняттях Форми контролю: поточний контроль і підсумковий контроль у формі заліку, перевірка виконання самостійних робіт.	
Інтегральна компетентність, загальні компетентності, спеціальні (фахові) компетентності	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у сфері авіаційного транспорту або у процесі подальшого навчання із застосуванням положень, теорій та методів природничих, технічних, інформаційних та соціально-економічних наук, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	
	ЗК 01	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
	ЗК 02	Здатність спілкуватися іноземною мовою

	ЗК 03	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
	ЗК 04	Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
	ЗК 06	Здатність розробляти та управляти проектами
	ЗК 07	Здатність працювати автономне
	ЗК 08	Здатність працювати в команді
	ЗК 09	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК 10	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства прав і свобод людини і громадянина України
	ЗК11	Здатність зберігати та приумножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірності розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
	ФК 01	Здатність дотримуватися у професійній діяльності вимог міжнародних та національних нормативно-правових документів в галузі авіаційного транспорту, інструкцій та рекомендацій з експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту та їх систем
	ФК 02	Здатність аналізувати об'єкти авіаційного транспорту та їх складові, визначати вимоги до їх конструкції, параметрів та характеристик
	ФК 03	Здатність здійснювати експериментальні дослідження та вимірювання параметрів та характеристик об'єктів авіаційного транспорту, їх агрегатів, систем та елементів
	ФК 04	Здатність розробляти та впроваджувати технологічні процеси, технологічне устаткування і технологічне оснащення, засоби автоматизації та механізації при виробництві, експлуатації, ремонті та обслуговуванні об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів
	ФК 05	Здатність розробляти та впроваджувати у виробництво технологічні процеси будівництва, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем, оформлювати

		відповідну документацію, інструкції, правила та методики
	ФК 06	Здатність розробляти з урахуванням безпечних умов використання міцнісних, естетичних, ергономічних і економічних параметрів технічні завдання і технічні умови на проектування об'єктів авіаційного транспорту, його систем та окремих елементів; складати плани розміщення устаткування, технічного оснащення та організації робочих місць, розрахувати завантаження устаткування та показники якості продукції
	ФК 07	Здатність аналізувати технологічні процеси виробництва й ремонту об'єктів авіаційного транспорту
	ФК 08	Здатність організовувати експлуатацію об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів, з обґрунтуванням структури управління експлуатацією, технічного обслуговування та ремонту
	ФК 09	Здатність організовувати виробничу діяльність структурних підрозділів авіаційних підприємств та заводів, малих колективів виконавців (бригад, дільниць, цеху), щодо виробництва, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів, включаючи обґрунтування технології виробничих процесів
	ФК 10	Здатність застосовувати методи та засоби технічних вимірювань, технічні регламенти, стандарти та інші нормативні документи при технічному діагностуванні об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів
	ФК 11	Здатність застосовувати сучасні програмні засоби для розробки проектно-конструкторської та технологічної документації зі створення, експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

Тема № 1 Міжнародне повітряне право

Історія створення міжнародного ПП. Основи міжнародного ПП. Принципи міжнародного ПП. Чиказька Конвенція міжнародної ЦА. Міжнародна організація ЦА (ІКАО). Європейські організації ЦА. Варшавська та Монреальська правові системи

Тема № 2 Національне повітряне право

Повітряний кодекс України. Суверенітет над повітряним простором України.

Сфера діяльності ПК. Державне регулювання діяльності в області авіації

та використанні повітряного простору. Забезпечення безпеки авіації. Нормативно-правове регулювання Правила використання повітряного простору України. Державні витрати на авіаційну діяльність. Державні інспектори та особи уповноважені на проведення перевірок. Класифікація та реєстрація ПС. Льотна придатність ПС. Бортова документація. Авіаційний персонал. Заборони та обмеження до власників свідоцтв. Сертифікація та допуск авіаційного персоналу до управління БПЛА.		
Тема № 3 Підзаконні акти Видача свідоцтв операторам БПЛА. Обов'язки, права і відповідальність оператора БПЛА. Класифікація польотів. Метеомінімуми. Забезпечення польотів. Дотримання правил польотів. Бортові вогні. Правила польотів по ПВП. Мінімальні метеоумови для польотів по ПВП та ППП. Правила польотів по ППП.		
Тема №4 Управління повітряним рухом Визначення та опис. Категорії диспетчерського обслуговування УПР. Термінальний контроль. Зональний центр управління. Позивні сигнали. Технології.		
Результати навчання	РН 01	Знати основні положення нормативно-правових та законодавчих актів України у сфері авіаційного транспорту, інструкцій та рекомендацій з експлуатації, ремонту та обслуговування об'єктів авіаційного транспорту, їх систем та елементів
	РН 06	Аналізувати і обґрунтовувати соціальну значущість професійної діяльності для сталого розвитку країни.
	РН 07	Використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності.
	РН 08	Знати необхідні положення авіаційної метеорології та транспортної географії, вміти їх використовувати при проектуванні, експлуатації, технічному обслуговуванні та ремонті об'єктів авіаційного транспорту
	РН 09	Аналізувати основні історичні етапи розвитку предметної області спеціальності.
	РН 10	Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово
Критерії оцінювання результатів навчання	Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю: - поточний контроль - 50 балів; - підсумковий контроль - 50 балів. Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувача вищої освіти. Оцінка за аудиторну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які ним отримані на семінарських заняттях (здобувач має отримати не менш 5 позитивних оцінок) з коефіцієнтом 5. Оцінка за самостійну роботу визначається як середнє арифметичне балів, які отримані здобувачем за: реферати, програми (здобувач має підготувати не менш 2 проектів) з коефіцієнтом 5. Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума	

		балів, які отримані здобувачем протягом семестру, та балів, які набрані на підсумковому контролі (екзамені).	
ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97-100	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою
94-96			
90-93			
85-89	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьома незначними помилками
80-84			
75-79		C	«Добре» - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками
70-74	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять помилки, робота з трьома значними помилками
65-69			

60-64		E	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково, потрібні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєний, потрібні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки
Перелік питань до екзамену		1. Міжнародна організація ЦА (ІКАО). 2. Цілі і завдання ІКАО. 3. Функції ІКАО 4. Структура ІКАО 5. Додатки до Чиказької конвенції 6. Міжнародні сигнали 7. Європейське агентство з безпеки авіації 8. Суверенітет над повітряним простором України 9. Сфера дії Повітряного кодексу України 10. Державне регулювання діяльності в галузі цивільної авіації 11. Повноваження керівника уповноваженого органу з питань цивільної авіації 12. Забезпечення безпеки авіації 13. Нормативно-правове регулювання 14. Здійснення загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність 15. Сертифікація, схвалення суб'єктів авіаційної діяльності 16. Визнання сертифікації суб'єктів та об'єктів авіаційної діяльності	

17. Сертифікаційні перевірки та нагляд
18. Державні інспектори та особи, уповноважені на проведення перевірок
19. Класифікація безпілотних літальних апаратів
20. Реєстрація безпілотних літальних апаратів
21. Виключення БПЛА з Державного реєстру цивільних повітряних суден України
22. Схвалення типової конструкції виробів авіаційної техніки (БПЛА), їх компонентів та обладнання
23. Льотна придатність екземпляра БПЛА
24. Організація польотів
25. Польоти повітряних суден
26. Бортова документація повітряного судна
27. Зв'язок при виконанні польотів
28. Склад авіаційного персоналу
29. Заборони та обмеження до власника свідоцтва
30. Сертифікація і допуск авіаційного персоналу до авіаційної діяльності
31. Підготовка, перепідготовка, підтвердження / відновлення / і підвищення кваліфікації авіаційного персоналу і персоналу з наземного обслуговування
32. Повітряні судна (ПС)
33. Аеродроми
34. Системи вимірювань
35. Загальні правила
36. Запобігання зіткнення
37. Операції на аеродромі і навколо аеродрому
38. План польоту.
39. Диспетчерське обслуговування повітряного руху
40. Зв'язок
41. Незаконне втручання
42. Перехоплення
43. Правила візуальних польотів (ПВП)
44. Ухвалення рішення на виліт за ПВП:
45. Правила польотів за приладами (ППП)
46. Ешелонування
47. Горизонтальне ешелонування
48. Правила витримування і зміни висоти (ешелону)
49. Правила визначення ешелону переходу та найнижчого ешелону польоту
50. Технічні вимоги та адміністративні процедури для операторів БПЛА
51. Видача свідоцтв та медична сертифікація операторів БПЛА
52. Чинні національні свідоцтва операторів БПЛА

	53. Організації з підготовки операторів БПЛА 54. Технічні вимоги та адміністративні процедури для льотних екіпажів цивільної 55. Категорії диспетчерського обслуговування УПП 56. Зональний центр управління
--	---

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна та наукова література:

1. Рижий В.І. Міжнародне повітряне право. Київ Юстініан, 2011
2. Мінюст. Повітряний кодекс України. Закон.ІнЮре.,2011
3. Мінтранс. Наказ № 293 від 16.04.03.,2003
4. Наказ Мінінфраструктури України № 478 від 28.10.2011.Київ, 2011
5. ІСАО. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію. РІО МЦА, 1989

Додаткова література з навчальної дисципліни:

1. Кабінет міністрів. Положення про використання повітряного простору України. Постанова Кабінету міністрів № 954 від 06.12.2017
2. Мінтранс. Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні. Наказ № 486 Мінтранс, 1998
3. Керівництво по регулюванню міжнародного повітряного транспорту. Doc 9626. ІСАО, 2004
4. Організація повітряного руху. Doc 4444. ІСАО, 2016
5. Батарчук І.І., Якимчук М.Ю. Актуальні проблеми правового регулювання повітряного простору (кордону) в міжнародному праві. – Наукові праці НУ ОЮА, 2021
6. ДАСУ. Мінімальні вимоги до отримання свідоцтва пілота
7. Авіаційні правила України. Технічні вимоги та адміністративні процедури щодо льотних екіпажів цивільної авіації. Наказ ДАСУ № 565 від 20.07.2017